

УДК 346.1

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПІДХОДИ, СТРАТЕГІЯ, ВІДБУДОВА

О.О. Бакалінська

доктор юридичних наук, професор, старший науковий співробітник

НДІ ІВ НАПрН України (Київ)

ORCID: 0000-0002-1092-0914

SYSTEMATISATION OF LEGISLATION IN THE FIELD OF INTELLECTUAL PROPERTY: APPROACHES, STRATEGY, RECOVERY

O.O. Bakalinska

Doctor of Law, Professor, Scientific Research Institute of the

National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv)

ORCID: 0000-0002-1092-0914

***Анотація:** Автор розглядає проблеми та перспективи систематизації законодавства в сфері інтелектуальної власності, з урахуванням сучасної стратегії розвитку інтелектуальної власності, процесів інтеграції та уніфікації законодавства, а також врахування необхідності інноваційно-інвестиційної спрямованості відбудови і відновлення України.*

***Ключові слова:** систематизація та уніфікація законодавства, державна стратегія інтелектуальної власності, інновації та інвестиції у відбудову*

***Annotation:** The author considers the problems and prospects of the systematization of legislation in the field of intellectual property, taking into account the modern strategy for the development of intellectual property, the processes of*

integration and unification of legislation, as well as taking into account the need for innovation and investment orientation of the reconstruction and restoration of Ukraine.

Keywords: *systematisation and unification of legislation, state strategy of intellectual property, innovations and investments in reconstruction*

В умовах триваючої російської агресії питання формування в Україні сучасного європейського підходу до використання української правової науки для забезпечення відбудови і відновлення, використання світового досвіду впровадження інновацій і інвестицій, а також забезпечення використання інтелектуального потенціалу для інноваційно-інвестиційного стрибка України в майбутнє набуває не аби якої актуальності.

Сьогодні Україна знову стоїть перед вибором як нормативної, так організаційної моделі відбудови. При цьому, відповідні процеси будуть ефективні лише в тому випадку, якщо модель відбудови базуватиметься на інноваційному та інтелектуальному підґрунті. Тобто, лише в тому випадку, коли стратегія відбудови та розвитку держави і суспільства, буде базуватись на використанні законодавчої бази, нормативного регулювання, у тому числі й у сфері інтелектуальної власності, лише коли всі підходи будуть ув'язані в єдину систему, яка буде достатньо гнучкою і одночасно визначеною для всіх учасників, ми можемо отримати ефективний результат.

Україна як країна-кандидат у ЄС та НАТО має зобов'язання щодо адаптації чинного законодавства України в сфері інтелектуальної власності до загально-європейського режиму та принципів, разом з тим, бездумна адаптація національного законодавства може завдати шкоди як національній правовій доктрині, так і всій системі права та законодавства. Саме тому, основою адаптаційно-імплементаційного процесу має бути комплексна національна

стратегія розвитку держави й законодавства, зокрема, і в сфері інтелектуальної власності.

Комплексна національна стратегія у сфері ІВ має бути комплексом заходів, розроблених і впроваджених урядом для заохочення та сприяння скоординованому підходу до ефективного створення, розвитку, управління та захисту ІВ на національному рівні з метою підтримки обраного інноваційно-інвестиційного напрямку розвитку країни. Національна стратегія у сфері ІВ повинна враховувати, а за потреби – визначати взаємозв'язок між ІВ та економічним, соціальним, культурним, технологічним, правовим та інституційним контекстом країни, а також допомагати уряду розробляти та впроваджувати регуляторну політику і нормативно-правову базу у сфері ІВ, що сприятиме підвищенню стабільності і ефективності національної системи розвитку.

Слід чітко розуміти, що ІВ є наскрізним питанням, яке має відношення до всіх видів виробничих галузей промисловості та сфери послуг, а також до важливих, стратегічних питань державної політики, таких як зміна клімату, доступ до ліків, культурний розвиток, продовольча безпека тощо. Більше того, будучи ключовою частиною будь-якої національної інноваційної політики, стратегія у сфері ІВ повинна відігравати важливу роль у формуванні національної інноваційно-інвестиційної системи та забезпечувати її спрямування на підвищення економічної та інноваційної ефективності. Для України ці питання набувають особливої актуальності з огляду на необхідність використання інноваційно-інвестиційних можливостей держави в процесах відбудови. По суті, з урахуванням масштабів промислової та інфраструктурної відбудови, Україна на наступні 10-15 років має можливість стати центром європейських інвестицій та інновацій, всесвітнім хабом високих технологій та реального будівництва і відновлення в усіх сферах матеріального та інтелектуального виробництва. Саме швидке та інноваційне відновлення

України – є надією для всієї Європи та Світу у XXI сторіччі, може і має стати новим Планом Маршалла, Будівництвом століття.

Таким чином, встановлення функціональних зв'язків між всіма сферами реального виробництва та ІВ має важливе значення для того, щоб країна могла використовувати свою національну систему ІВ для підтримки своїх національних напрямів розвитку і досягнення окреслених амбітних цілей.

Усім країнам притаманна здатність до інновацій і творчості, а також до створення багатства шляхом використання свого людського капіталу, інфраструктури та ресурсів для створення і просування на ринок конкурентоспроможних товарів і послуг.

Потенційна роль ІВ в економічному, культурному, соціальному та технологічному розвитку країни має бути визнана та належним чином використана. Загальновизнано, що ІВ відіграє важливу роль у підвищенні економічної конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу країни. Досвід свідчить, що те, наскільки добре країна модернізує, інтегрує та координує свої різні галузеві політики, є вирішальним питанням розвитку. У цьому контексті, політика у сфері ІВ та її реалізація є ключовими наскрізними питаннями планування розвитку в усіх країнах, що, з урахуванням важливості, закріплено у «Цілях сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй до 2030 року», реалізація яких має бути метою всіх країн, які обрали інтенсивний шлях розвитку. Метою розробки національної стратегії у сфері ІВ та узгодження її з стратегічним напрямом систематизації в сфері інтелектуальної власності має бути спрямованість цих процесів на відбудову України, на невпинне впровадження сучасних технологій та інновацій. Це дозволить уникнути ізольованого галузевого підходу шляхом створення функціональних зв'язків та інтеграції аспектів ІВ відповідних державних політик у національні рамки розвитку для того, щоб:

- реалізувати стратегічне використання системи ІВ у всіх секторах економіки, в галузях як товарного виробництва, так і послуг, при цьому, в усіх галузях, орієнтованих на впровадження новітніх зразків ІВ, так і таких, які рахувалися «традиційними» і не потребували нововведень;

- створити сприятливе середовище, яке зміцнює і підтримує здатність країни створювати економічно цінні активи ІВ як у формальному, так і в неформальному секторах економіки;

- сприяти використанню ІВ як рушійної сили макроекономічного зростання і розвитку;

- досягти належного балансу, який забезпечує охорону ІВ, не пригнічуючи при цьому інноваційність, творчість і конкурентоспроможність;

- забезпечити більшу гнучкість та кращу узгодженість і координацію з національною політикою.

Сучасна стратегія повинна сприяти більш структурованому і планомірному підходу Уряду до визначення того, як найкраще розгортати і впроваджувати національну політику в сфері ІВ, щоб усі зацікавлені сторони могли ефективно співпрацювати в контексті системних рамок для створення, охорони, управління, просування і комерціалізації активів ІВ, якіє результатами їхньої інноваційної і інтелектуальної творчості.

Систематизація та інкорпорація законодавства в сфері інтелектуальної власності дозволить уникнути колізій та неефективності в використанні окремих інструментів підтримки і захисту інтелектуальної власності та створить основу для пришвидшеної комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності у цілому. Разом з цим, на нашу думку, чинне законодавство України має чітко визначити систему пільг та преференцій щодо використання об'єктів інтелектуальної власності в господарській діяльності, зокрема при використанні останніх у відбудові, реабілітації та відновленні України та її громадян.

Чинне законодавство повинно містити спрощені процедури реєстрації та доступу до інновацій та фінансових ресурсів для їх реалізації, а також гарантії захисту прав та законних інтересів власників виключних прав інтелектуальної власності. Окрема увага має бути приділена формуванню механізмів унеможливлення зловживання виключними правами інтелектуальної власності, зокрема шляхом заборони або обмеження доступу до інноваційних продуктів та технологій.